

Наставни програм Правна медицина-Кривично правна група

ПОДАЦИ О ПРЕДМЕТУ:

Назив предмета: Правна медицина

Статус предмета: Изборна група предмета – Кривично-правна група, III година, VI семестар

Профил предмета: Уско стручни предмет, Група неправних предмета

Број бодова(ЕСПБ): 5

Трајање наставе: 15 недеља, недељни фонд часова 2+1

НАСТАВНИЦИ:

Проф. др Зоран Ђирић

Контакт информације:

Кабинет бр.8, IV спрат

Телефон: 018 500-225

E-mail: ciga@prafak.ni.ac.yu

Термини за индивидуалне консултације:

Среда, 11h-13h

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

Развијање и овладавање основних сазнања, академских вештина и практичних способности из области Судске медицине и Психијатрије, посебно Судске психијатрије; теоријско и практично унапређење знања у областима оних правних института са садржајем наведених медицинских дисциплина, (урачунљивост, мере безбедности мед. карактера, судско-медицинска и судско-психијатријска вештачења у кривично-правној области, квалификација телесних повреда и др.), развијање креативних способности и овладавање терминологијом медицинских предмета које предмет обухвата и њихова имплементација у правним поступцима, као и овладавање методима, процесима и поступцима научних истраживања у овим граничним медицинским и правним областима кривичног права, са посебним усмеравањем на савремене тенденце у овим областима.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Савладавањем програма предмета кроз планиране активности очекује се да студент:

1. Овлада основним сазнањима из медицинских области од значаја за процену правних института и појмова који у себи садрже медицинске основе;
2. Буде способљан за самостални практични и теоријски раду у правосудним органима у којима се примењују правни институти са медицинском основом,
3. Овлада појмовима медицинског карактера неопходним у практичном раду у правосудју у кривично-правним предметима,
4. Да се оспособи да руководи доказним радњама у медицинским вештачењима у КП области,

5. Да критички сагледава правну регулативу коју предмет обухвата, као и сродних дисциплина и да створе потенцијал за учешће у креирању правних прописа и регулативе која се односи на основни предмет,

6. Стекне предуслове за перманентно индивидуално стручно усавршавање и да се што лакше укљзчи и дипломске студије, као и разне модалитете последипломских студија.

САДРЖАЈ ПРЕДМЕТА:

Правна медицина, у склопу кривично-правне изборне групе, и као уско стручни неправни предмет, својим предвиђеним садржајем који треба обезбеди циљеве и исход предмета има следећи садржај:

А) **Основни део:** Медицинско вештачење у кривично-правном поступку (Судско-медицинско и судско-психијатријско вештачење). Карактеристике медицинских вештачења у КП области (одређивање вештачења, критича оцена и степени медицинских вештачења, начини обављања вештачења, руковођење медицинским вештачењем). Карактеристике и својства медицинског вештака. Личност вештака и етичко-правни аспект вештачења. Права и дужности вештака. Судско-медицинска и судско-психијатријска експертиза у кривичним поступцима. Урачунљивост-правно-психијатријски аспект.

Б) **Медицинска психологија и психопатологија:** Свест и поремећаји свести. Пажња и поремећаји пажње. Опажање и поремећаји опажања. Мишљење и поремећаји мишљења. Памћење и поремећаји памћења. Интелигенција и поремећаји интелигенције. Афективни живот човека, поремећаји у афективној сфери, значај појединих емоционалних стања у кривично правној теорији и пракси. Нагони и поремећаји нагона. Воља и вољна делатност и поремећаји вољне делатности. Мотиви и мотивација и и поремећаји мотива. (Напомена: За сваку наведену психичку функцију и њење поремећаје се разматра судско-психијатријски аспект са кривично-правног становишта). Агресија и агресивност-појам, облици, манифестације, агресивност и ментални поремећаји, превенција, дијагностика и третман агресивности. Личност-судско-психијатријски аспект у кривичним поступцима.

В) **Судска психијатрија:** Узроци металних поремећаја. Схизофренија, појам, облици, Судско-психијатријски (СП) аспект. **Афективни поремећаји**-појам, облици, СП аспект. **Поремећаји са суманутошћу**-појам, облици, СП аспект. **Поремећаји личности**-појам, облици, СП аспект. **Неуротски поремећаји и поремећаји узроковани стресом**-појам, облици, СП аспект. **Болести зависности**-појам, облици, СП аспект. **Психоргански синдроми**-појам, облици, СП аспект. **Ментални поремећаји настали у пеналним условима**-појам, облици, СП аспект, **Епилепсија**-појам, облици, СП аспект. **Симулација, агравација и дисимулација.**

Г) **Судско-психијатријска вештачења у кривично правним поступцима:** Вештачења извршилаца кривичних дела, Вештачења жртава и/или сведока кривичних дела. Мере безбедности медицинског карактера.

Д) **Судска медицина:** Срмт. Танатологија. Телесне повреде и њихов судско-медицински значај у кривичним поступцима: Механичке, Асфиктичне, Хемијске, Физичке. Вештачења телесних повреда. Квалификација телесних повреда. Механизми настанка телесних повреда и значај у кривично-правној правосудној пракси. Судско-медицински значај убиства и осталих кривичних дела против

телесног интегритета. Судско-медицински значај сексуалних теликата. Судско-медицински значај трудноће и прекида трудноће. Судско-медицински значај саобраћајних повреда. Задес.

ОБЛИЦИ И МЕТОДИ НАСТАВЕ:

- Предавања
- Дискусија
- Вежбе (укључујући и вежбе у здравственим установама)
- Индивидуална консултативна настава
- Часови семинара (презентација и дискусија семинарских радова студената)
- Истраживачки пројект (рад студената у истраживачким групама)
- Симулација суђења са медицинским вештачењима
- Присуство кривичним поступцима са медицинским вештачењима

ЛИТЕРАТУРА:

1) **Обавезна литература:**

- Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Voda fides, Ниш, 2004. (означени делови уџбеника који су потребни са савладавањем основног програма предмета)
- Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988.

2) Изборна литература:

- Крстић, Б.: Судска психијатрија, СКЦ, Ниш, 1996.
- Ковачевић, Р.: Форензичка психијатрија, Правни факултет, Бања Лука, 2001.
- Марић, Ј., Ковачевић, С.: Правна медицина, Правни факултет Београд, 1998.
- Деновић, Б. и сар.: Вештачење телесних повреда, Завод за судску медицину Ниш, 1998.
- Craft, M., Craft, A.: Mentally abnormal offenders, Baillire Tendam, 1985.
- Chiswick, D., Rosemarie, Cope.: Seminars in Practical Forensic Psychiatry (eds.), Gaskell, 2001
- Илић, Б.: Феноменологија агресивности делинквената, Свен, Ниш, 2005.
- Петровић, Д., Ћирић, З.: Болести зависности, Клинички и судско-психијатријски аспект, Графопромет, Параћин, 2007.
- Кривични законик Републике Србије, 2005.
- Ђурђић, В.: Кривично-процесно право, Правни факултет Ниш, Центар за публикације, 2006

3) Корисне интернет адресе:

- Google search: Forensic psyciatry, Forensic medicine
- www.google.com search: insanity defence
- www.google.com search: diminished responsibility

ОСНОВИ И МЕРИЛА ЗА ВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ РАДА И ПОСТИГЊУЋА СТУДЕНТА:

Начин оцењивања и вредновања предиспитних оцена:

1. Редовно присуство предавањима (0-5 поена).

Редовно присуство предавањима доноси највише 5 поена (напомена: поени се не уписују уколико студент неоправдао пропусти три или више предавања)

2. Активности на предавањима (0-8 поена)

Вреднује се: укупна активност (заинтересованост и активно учешће и процесу наставе, постављање питања, истицање стручних проблема, учешће у дебатама,

исказивања својих ставова и коментарисање примера или теоријских проблема). Степен вредновања зависи од начина и степна ангажовања, квалитета ангажовања, ниво коментарисања проблема и примера, употреба стручне терминологије, сагледавање правне логике и сл.)

3. Активности на вежбама (0-10 поена)

Вреднује се: присуство на вежбама, активност на часовима вежби, учешће и припремљеност студента за активно укључење у решавање проблема, дискусије и др. Вреднује се степен и квалитет ангажовања, правна логика у сагледавању проблема или њиховом постављању, коректност одговора

4. Колоквијум: (0-7 поена)

Оцењује се постигнути успех на колоквијумима, према степену тачности одговора на постављена питања. Уколико положи колоквијум и освоји 6 или више поена, на завршном испиту студент одговара само питања која нису била предмет провере знања на колоквијуму.

5. Тест: (0-6 поена)

Оцењује се постигнути резултат изражен кроз тачне одговоре на постављена питања

6. Израда семинарског рада (0-8 поена)

7. Теренска настава (0-6 поена)

Оцењивање укупних резултата – коначна оцена:

Испуњавањем предиспитних обавеза студент може да оствари најмање 30, а највише 50 поена. Студент може приступити полагању завршног испита уколико је остварио најмање 30 поена испуњавањем предиспитних обавеза.

Укупан број поена које је студент остварио испуњењем предиспитних обавеза саопштава наставник на последњем часу наставе, на основу јединствене евиденције о вредовању рада, постигнућа и ангажовања студента у току наставе.

Минимум за освајање кредита за освајање кредита из предмета Правна медицина на кривично-правној изборној групи је 55 поена (30 поена на предиспитним обавезама + 25 поена на испиту), а максимум за освајање кредита је 100 поена.

Оцењивање	
92-100 поена	10
83-91 поена	9
75-82 поена	8
65-74 поена	7
55-64 поена	6
54 поена и мање	5

КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА:

Контрола квалитета биће обезбеђена кроз: 1) студентску евалуацију (после одржане наставе студенти оцењују предавања и вежби, на крају семестра студенти попуњавају општи евалуациони лист), 2) анализу испуњености плана рада (оцену даје Катедра), 3. Анализу испитних резултата (оцену даје Катедра)

КАЛЕНДАР:

Нед.	Теме и обавезна литература
I	Предмет, задаци и значај Судске медицине. Судско-медицинско вештачење-одређивање вештака, руковођење вештачењем, извештај СМ вештачења, вредност, критична оцена и степени СМ вештачења (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 9-13) Предмет и задаци Судске психијатрије. Судско-психијатријско вештачење-одређивање вештака, руковођење вештачењем, Судско-психијатријска експертиза, критичка оцена и степени судско-психијатријског вештачења. Судско-психијатријски вештак. (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, <i>Bona fides</i>, Ниш, 2004, стр.14-22) Урачунљивост-појам, законски основи, психијатријски аспект. Разврставање менталних поремећаја у складу са законским прописима. (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, <i>Bona fides</i>, Ниш, 2004, стр. 24-29)
II	Телесне повреде и насилна смрт Механичке повреде-опште и посебне механичке повреде Механичке повреде главе Литература: Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 21-33
III	Асфиктичке повреде (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 34-40) Хемијске повреде-тровања (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 49-52) Физичке повреде (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 42-46)
IV	Вештачење телесних повреда у кривичном поступку (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 67-69) Квалификација телесних повреда (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 70-72) Агонија, смрт, Лешне особине, Утврђивање смрти, Мртвозорство, Обдукција леша (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 73-76 и стр.79-81)
V	Идентификација лешева, лешних делова, идентификација у масовним несрећама (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр.83-86) Идентификација живих (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр.87-88) Идентификација трагова биолошког порекла (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр.90-92)
VI	Трудноћа, побачај, порођај (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр.101-106) Новорођенче, чедоморство, самоубиство, задес (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 107-113) Оштећења здравља уопште, смрт, природна и насилна смрт, типологија смрти по узроку (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр.15-19)
VII	Убиство: КП аспект, утврђивање, (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр. 114-116) Природно полно оштећење. Неприродно полно оштећење (Јовановић, Р.: Судска медицина за студенте права, Нота, Књажевац, 1988, стр.95-98) Сексуални деликти и вештачење сексуалних деликата (99-101)
VIII	Свест-појам, поремећаји, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, <i>Bona fides</i>, Ниш, 2004, стр.41-48) Пажња, Опажање, Памћење-појам, поремећаји, СП аспект ((Ћирић, З.: Основи судске

	психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.49-55 и стр.69-74) Мишљење-појам, поремећаји, СП аспект. (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.56-65) Афективни живот човека-појмовна одређења, разврставања, емоције, расположење, афекти. (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.78-87)
IX	Поремећаји афективног живота човека. Значај емоционалних и афективних стања у кривично-правној теорији и пракси. (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.91-100) Теренска настава у психијатријској установи
X	Нагони, Мотиви и мотивација-појам, поремећаји, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.103-109 и стр.124-128) Воља и вољна делатност-појам, поремећаји, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.117-122) Агресија и агресивност (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.111-115) Личност-појам, теорије, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.130-135)
XI	Схизофренија-одређење, кл. слика, облици испољавања, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.191-200) Теренска настава-Завод за судску медицину Ниш
XII	Поремећаји са суманутошћу-одређење, кл. слика, облици испољавања, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.202-209) Афективни поремећаји-одређење, кл. слика, облици испољавања, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.211-218) Поремећаји личности-одређење, клиничка слика, типологија, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.238-247) Ментална ретардација-интелигенција, одређење, разврставање, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.261-265)
XIII	Ментални поремећаји услед употребе алкохола-Акутно напито стање, патолошко напито стање, Зависност од алкохола, Психичке компликације Зависности од алкохола, СП аспект наведених стања (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.160-175) Ментални поремећаји услед употребе дрога-појам и дефиниција, врсте наркотика, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.179-188) Неуротски поремећаји и поремећаји узроковани стресом-СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.220-229) Епилепсија-одређење, типови напада, психички поремећаји код епилепсије, измене личности, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.274-282)
XIV	Деменције-одређење, врсте, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.150-156) Поремећаји импулса и навика-одређење, типологија, СП аспект (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.252-254), Симулација, агравација и дисимулација (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр. 257-260) Период малолетништва (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.267-272)
XV	СУДСКО-ПСИХИЈАТРИЈСКА ВЕШТАЧЕЊА У КРИВИЧНО-ПРАВНОЈ ОБЛАСТИ (Ћирић, З.: Основи судске психијатрије, Vona fides, Ниш, 2004, стр.287-305)